

Alþingi
Erindi nr. Þ 135/1381
komudagur 12.2.2008

Nefndasvið Alþingis
Menntamálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 11. febrúar 2008

Leikskólar 287. mál

Umsögn Alþýðusambands Íslands (ASÍ) um frumvarp til laga um leikskóla. Lagt fyrir 135. löggjafarþing 2007-2008.

Alþýðusamband Íslands (ASÍ) vill í upphafi taka fram að það tekur undir margt af þeim markmiðum og áherslum sem fram koma í frumvarpinu og athugasemdunum sem því fylgja og telur þær horfa til framfara. Þetta á m.a. við um:

- Markmið með leikskólastarfinu eins og þau eru sett fram í 2. gr. frumvarpsins.
- Skilgreiningu á rétti barna til sérfræðipjónustu og upplýsingaskyldu til foreldra.
- Áherslur á samráð og samstarf við foreldra leikskólabarna.
- Stuðning við þróunar- og nýbreytnistarf í leikskólum.

Ekki er ástæða til að fjölyrða um þessi markmið og áherslur endar er þeim gerð ágæt skil í frumvarpinu og athugasemdum með því.

Alþýðusamband Íslands gerir alvarlegar athugasemdir við fjóra þætti sem varða frumvarpið og efni þess:

1. Skortur á skýrum rétti barna og skyldum sveitarfélaga

Í athugasemdum með frumvarpinu er greint frá því að Ísland sé eitt fárra landa þar sem leikskólastigið hefur verið skilgreint sem sjálfstætt skólastig. Hins vegar er ekki að finna skýr ákvæði í frumvarpinu um rétt barna (og foreldra þeirra) til þjónustu á þessu skólastigi eða skyldur sveitarfélaga í þeim efnum. Látið er nægja almennt orðalag um þetta efni í 4. gr. sem lítið verður byggt á.

Þessi staðreynd rýrir mjög gildi frumvarpsins og viðheldur ástandi sem einkennt hefur stöðu barna (og foreldra þeirra) víða um land í þessum efnum.

Eitt erfiðasta úrlausnarefni sem foreldrar standa frammi fyrir þegar lögbundnu fæðingarorlofi lýkur er að tryggja börnum sínum örugga og góða dagvistun og þroskavænlegar aðstæður þegar þeir fara aftur á vinnumarkaðinn. Allir þekkja fjölda dæma um það álag sem óvissan um það hvort og þá hvenær tekst að tryggja örugga dagvistun veldur foreldrum og börnum þeirra. Aðstæður sem geta varað svo mánuðum og misserum skiptir, eða þar til leikskóladvöl er tryggð.

Í frumvarpinu segir í 27. gr. að sveitarstjórnnum sé heimilt að ákveða gjaldtöku fyrir barn í leikskóla, sem þó má ekki nema hærri fjárhæð en nemur meðalraunkostnaði við dvöl hvers leikskólabarns í leikskólum á vegum sveitarfélagsins. Hér er að mati Alþýðusambandsins sveitarfélögum gefin alltof rúm heimild til gjaldtöku á þessu fyrsta skólastigi.

Tillaga Alþýðusambands Íslands

Lagt er til að kveðið verði skýrt á um það í lögum um leikskóla að sveitafélögum skuli skylt að bjóða öllum börnum sem þar búa leikskóladvöl við hæfi að lágmarki frá 18 mánaða aldri.

Í bráðabirgðaákvæði með lögnum skal veita sveitarfélögum mjög takmarkað svigrúm í tíma til að uppfylla þessar skyldur, því stærð (og þar af leiðandi fjárhagsleg geta) einstakra sveitarfélaga má ekki verða til þess að sveitarstjórnir geti skert réttindi íbúanna með því að takmarka þjónustuna.

Lagt er til að sett verið inn í löginn ákvæði um að menntamálaráðherra skuli árlega ákveða með reglugerð hámark gjaldtöku sveitarfélaganna fyrir barn í leikskóla.

2. Starfsemi leikskólans og möguleikar foreldra til að samræma atvinnuþátttöku og fjölskyldábyrgð

Á umliðnum árum hefur ítrekað komið fram af hálfu foreldra leikskólabarna að það skorti á að starfsemi leikskóla taki nægilegt mið af aðstæðum í samfélaginu og aðstæðum foreldra á vinnumarkaði. Nægir í því sambandi að benda á gagnrýni á lokun leikskólanna á virkum dögum vegna „starfsdaga“ o.þ.h. með tilheyrandi óhagræði fyrir foreldra á vinnumarkaði og röskun fyrir börnin. Þá er sjaldnast ef nokkurn tímann samræmi á milli skóladagatala leikskóla og grunnskóla á sama svæði, þrátt fyrir að bæði skólastigin séu á ábyrgð sveitarfélaganna, sem veldur foreldrum sem eiga börn á báðum skólastigum tvöföldum vanda.

Þar við bætist fyrirkomulag varðandi lokun leikskóla yfir sumarmánuðina sem oft skapar foreldrum á vinnumarkaði mikinn vanda.

Tillaga Alþýðusambands Íslands

Lagt er til að dregið verði eins og kostur er úr röskun á þjónustu leikskóla vegna skipulagningar og annarra verkefna með það að markmiði að þeir haldi úti þjónustu á sama tíma og í samræmi við það sem almennt gildir í samfélaginu. Þá verði sérstaklega hugað að fyrirkomulagi varðandi skipulag sumarleyfa og lokun leikskóla yfir sumarmánuðina með það að markmiði að samræma eins og kostur er starfsemi þeirra og hagsmuni leikskólabarna og foreldra þeirra.

3. Starfsfólk leikskóla, annað en leikskólakennarar, og skortur á möguleikum til starfsþróunar og skortur á starfsöryggi

Í þriðja kafla frumvarpsins er fjallað um „starfslið“ leikskóla og í því sambandi vísað til laga um menntun og ráðningu kennara og skólastjórnenda. Í frumvarpi til þeirra laga segir í 9. gr. „Að lágmarki $\frac{2}{3}$ hlutar stöðugilda við kennslu, umönnun og uppeldi barna í hverjum leikskóla skulu teljast til stöðugilda leikskólakennara“, sem samkvæmt frumvarpinu þurfa hér eftir að hafa lokið meistaraprófi (5 ára námi á háskólastigi). Þá er í 20. gr. að finna undanþágu frá þessari reglu ef ekki tekst að ráða leikskólakennara í starfið, þar sem heimilað er að lausráða einstakling í starfið að hámarki í eitt ár í senn og má ekki endurráða hann án undangenginnar auglýsingar.

Í þessari umsögn verður ekki fjallað um efni framangreinds frumvarps um menntun kennara og hvort og þá hvaða rök eru til þess að lengja grunnám þeirra með þeim hætti sem þar er kveðið á um í stað þess að leggja ríka áherslu á menntunarmöguleika annarra starfsmanna leikskólanna og símenntun leikskólakennara. Um það er fjallað í sérstakri umsögn Alþýðusambandsins um frumvarp til laga um menntun og ráðningu kennara og skólastjórnenda við leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla, 288 mál.

Alþýðusambandið gerir hins vegar strax alvarlegar athugasemdir við að $\frac{2}{3}$ reglan verði bundin í lög eins og gert er í frumvarpinu.

Samkvæmt upplýsingum frá Reykjavíkurborg voru í upphafi árs 2007 rúmlega 42% starfsmanna leikskólanna menntaðir leikskólakennarar eða starfsmenn með aðra háskólamenntun. Aðrir starfsmenn hafa fjölbreytta menntun og reynslu sem nýtist vel í starfseminni. Þar má nefna fjölda starfsmanna sem hafa aflað sér mikillar þekkingar með ára og jafnvel áratuga reynslu af störfum í leikskólum. Þessir starfsmenn hafa flestir hverjir jafnframt aukið hæfni sína með því að sækja fjölda námskeiða á þessu sviði. Þá skal bent á að nú þegar hafa 74 einstaklingar lokið tveggja ára leikskólalíðanámi og 80 til viðbótar eru nú í því námi. Jafnframt hefur

komið í ljós að aðgangur að háskólanámi í leikskólakennslu er enn skilyrtur formlegu stúdentsprófi, þar sem margra ára starfsreynsla í leikskólum til viðbótar við sérhæft leikskólaliðanám hefur verið hafnað sem aðgangsgefandi.

Nú þegar mikil mannekla háir starfsemi leikskólanna virðist einsýnt að frekar eigi að styðja og styrkja þá einstaklinga sem valið hafa sér starfsvettvang í leikskólunum og sýnt hafa áhuga, vilja og getu til að axla þá ábyrgð sem í því felst, heldur en að hundska þá og hrekja úr starfi, gangi markmið frumvarpsins eftir. Eða í besta falli skapa þessum starfsmönnum óvissu og mikið ráðningaróöryggi. Færa má gild rök fyrir því að það sé vænlegra til árangurs til að auka gæði og faglegan metnað í leikskólum að $\frac{2}{3}$ reglan verði felld burt úr frumvarpinu og að í stað þess verði lögð rík áhersla á að auðvelda starfsmönnum leikskólanna að sækja sér leikskólakennaramenntun eða aðra menntun í faginu sbr. leikskólaliðamenntunina og jafnframt að leggja áherslu á öfluga símenntun fyrir alla starfsmenn leikskólanna. Í ljósi framanritaðs er full ástæða til að benda á tvennt:

- a) Ekki er gert ráð fyrir að þeim starfsmönnum sem nú eru starfandi í leikskólunum og ekki hafa leikskólakennaramenntun verði gefin kostur á og gert mögulegt að fá raunfærnimat og sækja sér menntun á þessu sviði, þ.m.t. til að öðlast réttindi sem leikskólakennarar. Hér er vert að benda á eins og gert var hér að framan að meðal þessa starfsfólks eru mikill fjöldi einstaklinga með mikla og góða þekkingu á þessu sviði og sem reynst hafa einkar vel í starfi. Það hlýtur að vera skýlaus krafa þessara starfsmanna og um leið mikilvægir hagsmunir leikskólanna að efla og bæta menntunarmöguleika þeirra.
- b) Hvað varðar starfsmenn sem ráðnir eru í sérstakar stöður leikskólakennara er gengið út frá því að starfsöryggi þeirra sé í reynd ekkert og að þeir megi árlega eiga von á því að verða látnir víkja fyrir öðrum. Slík staða er ekki bjóðandi nokkrum einstaklingi og gengur gegn öllum almennum sjónarmiðum um réttindi launafólks.

Tillaga Alþýðusambands Íslands

- a) Lagt er til að við setningu laga um leikskóla og menntun leikskólakennara verði að finna sérstakt ákvæði um rétt og möguleika annarra starfsmanna leikskólanna en leikskólakennara, sem í dag vinna við umönnun og kennslu og sem stundað hafa það starf í þrjú ár eða lengur til raunfærnimats og að sækja sér menntun í faginu samkvæmt sérstakri námsáætlun.
- b) Lagt er til að $\frac{2}{3}$ reglan verði felld burt úr lögnum. Jafnframt er lagt til að starfsmaður leikskóla sem ráðinn er í stöðu leikskólakennara, án þess að vera

leikskólakennari, og ráðningin hefur varað í einhvern tíma, t.d. 3 ár, fái fastráðningu gegn því að hann verði aðstoðaður við og hann á móti skuldbindi sig til að sækja sér þá menntun sem til þarf samkvæmt sérstakri námsáætlun.

4. Óásættanleg mismunun varðandi símenntun

Í 8. gr. frumvarpsins er fjallað um símenntun starfsfólks leikskólanna. Þar er í fyrri málsgrein kveðið á um frumkvæði leikskólastjóra við að „móta áætlun um hvernig símenntun starfslíðs skuli háttað“. Samkvæmt seinni málsgreininni verður hins vegar ekki annað skilið en að „starfslíð“ leikskólans sé í þessum skilningi bundið við leikskólastjóra og leikskólakennara eingöngu. Er hér ástæða til að birta þessa málsgrein í heild sinni, en hún er svohljóðandi:

„Leikskólastjórar og leikskólakennarar skulu samkvæmt ákvörðun sveitarstjórnar og eftir því sem kann að vera mælt fyrir um í kjarasamningum eiga kost á símenntun í þeim tilgangi að efla starfshæfni sína, kynnast nýjungum í leikskóla- og uppeldismálum og njóta stuðnings við nýbreytni- og þróunarstörf.“

Hér er með öðrum orðum ekkert að finna um réttindi og mikilvægi þess að aðrir starfsmenn leikskólanna eigi kost á símenntun til að „efla starfshæfni sína“ og kynnast nýjungum í leikskóla og uppeldismálum.

Afstaða í frumvarpinu til símenntunar annarra starfsmanna leikskólanna en leikskólastjóra og leikskólakennara felur í sér óásættanlega mismunun og forneskju í hugsun og hamlar eðlilegri starfsþróun starfsmanna og þróun leikskólans.

Tillaga Alþýðusambands Íslands

Lagt er til að 8. gr. frumvarpsins verði breytt þannig að hún feli ekki í sér neina mismunun gagnvart starfsmönnum leikskólanna.

Í því sambandi leggur Alþýðusamband Íslands ríka áherslu á að áfram verði unnið að því að skapa starfsmönnum leikskólanna tækifæri til að sækja sé leikskólakennaramenntun og þróa aðra fagmenntun fyrir starfsmenn leikskólanna sem ekki hafa leikskólakennaramenntun.

Virðingarfyllst,

F. h. Alþýðusambands Íslands

Finnbjörn A. Hermannsson,

Formaður menntanefndar ASÍ